

Гарбазій Катерина Станіславівна, к.с.-г.н., доцент кафедри торговельного підприємництва, товарознавства та управління бізнесом, <https://orcid.org/0009-0001-3059-3623>, +380 66 703 25 52, red.edit.10@gmail.com

Одеський національний технологічний університет,

Печка Сергій Сергійович, доктор філософії кафедри торговельного підприємництва, товарознавства та управління бізнесом, <https://orcid.org/0000-0003-2688-2729>, +380-93-715-21-15, sergeipeshka@gmail.com

Одеський національний технологічний університет

Дарушин Олександр Володимирович, кандидата економічних наук, доцент кафедри економіки та менеджменту, ПрАТ "ВНЗ "МАУП", <https://orcid.org/0000-0002-2379-1816>, e-mail: red.edit.10@gmail.co

СТРАТЕГІЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

***Анотація.** У статті запропоновані стратегічні засади фінансового забезпечення диверсифікації аграрних підприємств. Диверсифікація є ключовим елементом стратегічного управління та складовою стратегії забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств. Її фінансовий аспект тісно пов'язаний з підвищенням ефективності та конкурентоспроможності сільськогосподарського сектору. Ефективне використання фінансових ресурсів є важливою передумовою фінансової стійкості та конкурентоспроможності аграрних підприємств. Воно включає оптимізацію витрат, впровадження сучасних технологій та управлінських рішень. Основними аспектами є планування і контроль витрат, а також раціональне розподілення фінансових ресурсів з урахуванням специфіки аграрного сектору, таких як сезонність робіт і погодні ризики. Вдосконалення технологічних процесів та впровадження інновацій сприяють підвищенню ефективності виробництва. Цей підхід допомагає аграрним підприємствам досягти стабільності і прибутковості в умовах нестабільного ринку. Обґрунтовано, що фінансові результати діяльності агропромислового підприємства є основним показником ефективності його діяльності та стійкості на ринку, а прибуток одним із власних фінансових джерел забезпечення диверсифікації. Аналіз динаміки фінансових результатів діяльності підприємств є одним із етапів стратегічного управління агропромисловим підприємством, який є основою прийняття обґрунтованих рішень при розробці стратегії розвитку. Запропоновано загальну схему реалізації стратегії диверсифікації для аграрних підприємств. Диверсифікація джерел фінансування сприяє зміцненню стійкості аграрних підприємств, знижуючи ризики, пов'язані з нестабільністю ринкової цінової політики. Розширення асортименту продукції та впровадження сучасних технологій і інновацій дозволяють підвищити ефективність виробництва, забезпечуючи фінансову стабільність і розвиток підприємств в умовах сучасних викликів.*

***Ключові слова:** стратегія, диверсифікація аграрних підприємств; фінансові ресурси, фінансове забезпечення, фінансова стійкість.*

Garbzhii Kateryna, PhD of Agricultural sciences, Associate professor of the department of trade entrepreneurship, commodity science and business management
Odesa National Technological University

Piechka Serhii, PhD, the department of trade entrepreneurship, commodity science and business management

Odesa National Technological University

Darushyn Oleksandr, Associate Professor of the Department of Economics and Management, PJSC "UZ "MAUP"

STRATEGIC PRINCIPLES OF FINANCIAL SECURITY OF DIVERSIFICATION OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

***Abstract.** The article proposes the strategic principles of financial support for the diversification of agricultural enterprises. Diversification is a critical element of strategic management and a component of the strategy for ensuring the sustainable development of agricultural enterprises. Its financial aspect is closely related to increasing the efficiency and competitiveness of the agricultural sector. Effective use of financial resources is an essential prerequisite for agricultural enterprises' financial stability and competitiveness. It includes cost optimization, implementation of modern technologies, and management solutions. The main aspects are the planning and control of costs and the rational distribution of financial resources, taking into account the specifics of the agricultural sector, such as seasonality of work and weather risks. The improvement of technological processes and the introduction of innovations contribute to increasing production efficiency. This approach helps agricultural enterprises to achieve stability and profitability in the conditions of an unstable market. It is substantiated that the financial results of an agro-industrial enterprise are the leading indicator of the efficiency of its activity and stability on the market, and profit is one of its financial sources of ensuring diversification. Analysis of the dynamics of financial results of enterprises is one of the stages of strategic management of an agro-industrial enterprise, which is the basis for making informed decisions when developing a development strategy. A general scheme for implementing the diversification strategy for agricultural enterprises is proposed. Diversification of financing sources helps strengthen agricultural enterprises' stability, reducing the risks associated with the instability of the market price policy. Expanding the range of products and introducing modern technologies and innovations make it possible to increase production efficiency, ensuring financial stability and development of enterprises in modern challenges.*

***Keywords:** strategy, diversification of agricultural enterprises; financial resources, financial support, financial stability.*

Вступ. Аграрні підприємства для ефективного функціонування та забезпечення стійкості повинні розглядати різноманітні стратегії, серед яких особливе місце займає стратегія диверсифікації. Для успішної диверсифікації аграрних підприємств необхідне добре сплановане фінансове забезпечення. Це вимагає стратегічного підходу до інвестицій, управління ризиками та створення умов для сталого розвитку. Інноваційні підходи до фінансування дозволяють аграрним підприємствам не лише диверсифікувати свою діяльність, але й підвищити свою стійкість та адаптивність до нових викликів. Глибокими, масштабними та комплексними є проблеми забезпечення фінансовими ресурсами аграрних підприємств та підвищення ефективності їх використання. До високої мобільності та постійної обмеженості на мікро- та макроекономічних рівнях призводять соціально-економічна природа фінансових ресурсів та їх категоріальна сутність. Впливом

сучасних глобалізаційних процесів ускладнюється нестабільністю фінансового забезпечення аграрних підприємств. Складні умови адаптації фінансів аграріїв до сучасних стандартів функціонування в рамках національних та світових фінансових систем створюють відтік іноземних інвестицій, нестабільність курсів світових валют та обмеженість міжнародних кредитних ресурсів.

Аналіз сучасних досліджень і публікацій. Вивченню питань сутності та розвитку процесі диверсифікації через призму стратегічного погляду приділено значну увагу в роботах таких вчених-економістів, як: І. Ансофф, К. Бері, В. Болотова, Т. Денисюк, Х. Дрималовська, В. Збарський, М. Ільчук, Ю. Ковтуненко, В. Лагодієнко, Т. Момонт, С. Нікітченко, А. Остапчук, В. Павленко, М. Портер, М. Соротяга, А. Стрікленд, М. Талавири, І. Термоса, А. Томпсон, І. Чукіна, О. Шутник. Втім, питання науково-практичного обґрунтування залучення фінансових ресурсів під такі процеси залишається не повністю розкритим.

Метою статті є обґрунтування стратегічних засад фінансового забезпечення диверсифікації аграрних підприємств.

Виклад основного матеріалу. Формування та використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств тісно пов'язані з особливостями аграрного виробництва, що впливають на організацію цих процесів, структуру джерел, напрями використання, обсяги та стабільність надходження фінансових ресурсів. Серед найважливіших факторів впливу слід визначити такі об'єктивні ознаки кругообігу фінансових ресурсів у сільському господарстві, як: сезонні розмежування періодів здійснення витрат та отримання доходів; тривалий виробничий цикл; існування земельно-майнових орендних відносин; висока ризиковість функціонування та суб'єктивні особливості управлінського впливу на фінансове забезпечення суб'єктів господарювання (наприклад, відсутність ефективного механізму розширеного відтворення основних засобів; тривала криза неплатежів; зростання дебіторської та кредиторської заборгованості; несприятливе податкове законодавство тощо) [1].

Аналізу структури надання субсидій окремо для рослинництва (зокрема, удосконалення землекористування та розвиток насінництва) та тваринництва

(наприклад, для племінного та товарного тваринництва) вимагає розвитку фінансової диверсифікації у виробництві. У сільському господарстві з розширенням видів діяльності підприємствами, що дозволить виробникам зменшити вплив сезонності на виробництво та частково уникнути зв'язаних з нею негативних наслідків пов'язана диверсифікація виробництва. Дослідження показують, що в більшості випадків диверсифікація основної діяльності сільськогосподарських підприємств шляхом розширення нових галузей поряд з існуючими дозволяє ефективніше використовувати ресурсну базу виробників, що, в свою чергу, призводить до збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, зниження витрат ресурсів та підвищення економічної ефективності загальної діяльності [2].

Ефективне використання фінансових ресурсів забезпечує фінансову стійкість та конкурентоспроможність аграрних підприємств і включає оптимізацію витрат, впровадження сучасних технологій та управлінських рішень. Ключовими аспектами є планування та контроль витрат, а також інвестиційна стратегія – підприємства повинні раціонально розподіляти фінансові ресурси, враховуючи особливості аграрного сектору, зокрема сезонність робіт і ризики погодних умов. Також для підвищення ефективності виробництва важливо вдосконалювати технологічні процеси та впроваджувати інноваційні рішення. Саме такий підхід щодо формування та використання фінансових ресурсів сприятиме підвищенню прибутковості і стійкості підприємств аграрного сектору в умовах нестабільного ринкового середовища.

Для того щоб підвищити прибутковість сільськогосподарських підприємств на таких напрямках подальшого розвитку необхідно акцентувати увагу: забезпечення конкурентоспроможності, якості та безпеки продукції; максимальне задоволення попиту споживачів; досягнення стійких позицій у конкурентній боротьбі; отримання прибутку та зменшення фінансових втрат.

Як індикатор попиту та пропозиції – ціна - визначається як ключовий фактор для підприємств у процесі вибору каналів реалізації продукції. Для успішного здійснення фінансово-господарської діяльності важливо мати великий рівень

фінансового потенціалу, що формується як за рахунок власних ресурсів, так і за рахунок залучених коштів.

Через низьку привабливість для кредитних інститутів та інвесторів обмежені можливості залучення фінансових ресурсів виникають у разі недостатніх фінансових результатів сільськогосподарських підприємств. За винятком великих сільськогосподарських підприємств, які мають потенційно високий рівень прибутковості власного капіталу (завдяки можливостям залучення капіталу та швидкому його використанню високі фінансові ризики не спонукають фінансові установи та інвесторів до співпраці з сільськогосподарськими підприємствами) [3].

Функціонування аграрних підприємств постійно супроводжується коливанням обсягів та структури капіталу, що відображається на ліквідності та платоспроможності та в цілому на фінансовому стані підприємства. Відповідно активи повинні генерувати прибуток, який у повному обсязі дозволить виконати поточні зобов'язання та стратегічні завдання розвитку підприємства. В умовах ринкової економіки найважливішим елементом фінансів сільськогосподарських підприємств є процес оперативного управління фінансовими ресурсами як його активами, які прийнято поділяти на оборотні та необоротні (довгострокові). Прийняття управлінських рішень стосовно процесу формування фінансових ресурсів здійснюється за формами створення з відповідних джерел ресурсної бази підприємства й поділяється на власний, залучений та позиковий капітал. Забезпечити фінансову стійкість сільськогосподарському підприємству можуть власні ресурси, якщо їхня питома вага становить не менше 80 %; змішане фінансування – частки власних та залучених фінансових ресурсів майже рівні; позикові ресурсів, якщо їх питома вага перевищує 50 % загальної ресурсної бази. Значні фінансові ресурси підприємства аграрного сектору економіки можуть мобілізувати на фінансовому ринку, зокрема за рахунок продажу акцій, облігацій та інших видів цінних паперів, які випускаються даним підприємством, а також кредитні інвестиції. На основі структури джерел формування фінансових ресурсів визначається частка власних та залучених коштів у загальній сумі капіталу. Перевищення частки власного капіталу по відношенню до залученого свідчить про

фінансову незалежність підприємств, й навпаки перевищення частки залученого капіталу над власним – про фінансову залежність підприємств, що й спостерігається у аграрному секторі економіки [4**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Збалансований стан активів і пасивів дозволяє ефективно використовувати ресурси підприємства, мінімізувати ризики та забезпечити стійкість до зовнішніх впливів. Оптимальна структура пасивів дозволяє підтримувати фінансову стійкість, а ефективне використання власних коштів забезпечує доходність. Структура балансу підприємств агропромислового сектора економіки представлена в табл. 1.

Таблиця 1 – Структура балансу підприємств агропромислового сектора економіки*

Рік	Баланс, млн. грн	Актив		Пасив		
		необоротні активи, %	оборотні активи, %	власний капітал, %	довгострокові зобов'язання і забезпечення, %	поточні зобов'язання і забезпечення, %
2018	983593,6	33,5	66,5	49,1	8,4	42,5
2019	1030366,7	37,8	62,2	50,8	9,0	40,2
2020	1130304,9	37,1	62,9	54,2	6,8	39,0
2021	1344872,4	34,7	65,3	59,2	6,5	34,3
2022	1441179,2	32,3	67,7	56,2	6,9	36,9

Складено автором за даними [5]

Як свідчать дані табл. 1, в структурі активів агропромислових підприємств найбільшу частку займають оборотні активи (більше 60 %), а в пасиві найбільша частка належить власному капіталу (більше 50 %).

На сучасному етапі розвитку економіки власні кошти аграрних підприємств не забезпечують нормальних умов відтворення. У той час як для розвитку стійкого процесу відтворення в аграрному секторі необхідне забезпечення його достатніми джерелами фінансування. Тому стає очевидним, що без залучення в оборот додаткових коштів вітчизняному агровиробнику неможливо ефективно вести процес виробництва. Основним джерелом поповнення оборотних активів є отриманий за результатами діяльності прибуток, а також прирівняні до власних коштів сталі пасиви, представлені коштами, що не належать підприємству, але постійно знаходяться в його обороті. Однак відсутність прибутку або його мінімальні розміри в більшості аграрних підприємств у сучасних умовах господарювання зумовлює

нестачу власного оборотного капіталу для потреб розширеного відтворення, змінює їх структуру, знижує ефективність виробництва [6].

Управління балансом агропідприємства потребує постійного аналізу, адаптації до змін в економічному середовищі та стратегічного планування, спрямованого на досягнення успішних результатів діяльності. Фінансові результати діяльності агропромислового підприємства є основним показником ефективності його діяльності та стійкості на ринку, а прибуток одним із власних фінансових джерел забезпечення диверсифікації. Аналіз динаміки фінансових результатів діяльності підприємств є одним із етапів стратегічного управління агропромисловим підприємством, який є основою прийняття обґрунтованих рішень при розробці стратегії розвитку.

У табл. 2 наведено динаміку фінансових результатів діяльності агропромислових підприємств.

Таблиця 2 – Динаміка фінансових результатів діяльності агропромислових підприємств*

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Фінансовий результат (сальдо), млн. грн	71478,5	94041,4	82230,6	239982,5	87258,4
Прибуток, млн. грн	94402,3	116561,3	108581,4	248315,2	126351,9
Збиток, млн. грн	22923,8	22519,9	26350,8	8332,7	39093,5
Частка підприємств, які одержали збиток, %	13,7	16,9	17,3	11,7	21,5
Рентабельність операційної діяльності, %	18,3	19,2	18,6	40,3	20,0

Складено автором за даними [5]

За даними табл. 2 можна визначити, що показники діяльності агропромислових підприємств не є стабільними: протягом 2018-2019 років простежується зростання прибутку в цілому, але частка підприємств, які одержали збиток збільшилася (з 13,7 % у 2018 році до 17,3 % у 2020 році). Діяльність підприємств аграрного сектору є загалом рентабельною, проте рівень цього показника теж коливається від 18,3 % в 2018 році до 40,3 % у 2021 році, але військові дії негативно вплинули на фінансові результати діяльності та зменшили цей показник до 20 %. На нашу думку, саме визначення впливу

факторів на фінансові показники діяльності дозволяє ефективно управляти агробізнесом і приймати обґрунтовані стратегічні рішення щодо подальшого розвитку.

При розробленні та обґрунтуванні стратегії диверсифікації діяльності підприємства розглядаються наступні фактори: оцінка поточної та прогнозованої привабливості нової галузі для інвестицій; виявлення і аналіз наявних бар'єрів та можливостей їх подолання, а також визначення витрат на введення підприємства в нову виробничу та маркетингову сфери; оцінка обсягів капітальних інвестицій у створення виробництва нової продукції; аналіз потенційної рентабельності виробництва та реалізації нових товарів; визначення додаткових переваг від розширення виробництва, таких як синергетичні ефекти, які можуть призвести до отримання додаткових вигод від поєднання різних видів діяльності на одному підприємстві [7].

Якісним і кількісним складом необоротних та оборотних активів, які відповідали б сучасним умовам діяльності сільськогосподарських підприємств визначаються можливості переходу сільськогосподарського виробництва на індустріальну базу, а також з'явлення нової техніки, технологій та організаційних інновацій. Її зростанням та стратегічним значенням для країни, розширенням великомасштабного виробництва, постійними змінами в агропромисловому комплексі, інфляційними процесами, а також включенням економіки України до світового співтовариства визначається актуальність розв'язання проблеми співвідношення оборотних та необоротних активів для галузі сільського господарства [8].

Глибоке розуміння того, які конкретні параметри діяльності насправді визначають вартість ресурсів, відіграє ключову роль у керуванні вартістю ресурсів. Необхідно встановити взаємозв'язок різних факторів та визначити, який з них має найбільший вплив на ці ресурси, а потім покласти відповідальність за цей параметр на конкретних осіб, що беруть участь у досягненні цілей агропідприємства.

Фактори, які впливають на вартість ресурсів, можна умовно поділити на дві групи:

- Зовнішні фактори, що виникають незалежно від бажання агропідприємства, проте це не означає, що наслідки цих подій неможливо було передбачити та вжити заходів для мінімізації їхнього негативного впливу.

- Внутрішні фактори, пов'язані з діями менеджменту та специфікою самого сільськогосподарського підприємства [9].

Хорунжий М.Й. підкреслює, що зростаючі процеси капіталізації у сільському секторі потребують створення відповідних організаційно-економічних умов. За його словами, складові європейської моделі сільського господарства, такі як диверсифікація та посилення багатофункціональності галузі, збереження просторових параметрів та зменшення регіональної диверсифікації доходів, підтримка життєздатності аграрних підприємств і зміцнення зв'язку сільського господарства з розвитком територій, мають надзвичайну важливість для України. Тому він підкреслює необхідність спрямування процесів капіталізації сільського господарства саме у цьому напрямку, щоб вони відповідали вимогам цієї моделі [10].

При розгляді фінансових аспектів реалізації стратегії диверсифікації аграрних підприємств, на нашу думку, важливим аспектом вплив фінансових інструментів на податкову політику підприємства, оскільки оптимізація податкових зобов'язань і виважене фінансове планування дозволяють забезпечити стабільність в умовах невизначеності ринкового середовища та зробити стратегію диверсифікації більш ефективною з точки зору оподаткування. При обґрунтуванні вибору моделі податкової політики необхідно враховувати зміни податкових факторів, що дозволить ефективно управляти витратами та збільшити загальний прибуток від діяльності.

Отже, диверсифікація є ключовою стратегією забезпечення стійкості та сталого розвитку аграрних підприємств, а фінансові аспекти реалізації її стратегії забезпечують ефективність і конкурентоспроможність сільськогосподарського сектора. Одним із ключових аспектів фінансової диверсифікації є розширення асортименту сільськогосподарської продукції, однак аграрні підприємства повинні розширяти не тільки основні види виробництва, але й вивчати можливості

впровадження нових високодохідних напрямів діяльності. Це дозволяє зменшити ризики фінансових втрат через не прогнозовані зміни цін на ринку аграрної продукції.

На рис. 1. представлена загальна схема реалізації стратегії диверсифікації для аграрних підприємств.

Додатковою стратегією фінансового забезпечення диверсифікації є інвестиції на впровадження технологій для підвищення ефективності виробництва. Використання сучасних агротехнічних рішень, таких як автоматизовані системи поливу, дрони для моніторингу стану полів та інші інноваційні технології, сприяє збільшенню врожайності й зменшенню витрат. Все це не тільки автоматизує виробництво, а й забезпечує економію коштів, які можна використовувати на розвиток інших напрямів діяльності.

Рисунок 1 – Загальна схема реалізації стратегії диверсифікації для аграрних підприємств

*Власна розробка автора.

Інший фінансовий аспект пов'язаний із входженням аграрних підприємств на різні ринки збуту, що дозволяє зменшити залежність від конкретного регіонального ринку та створити можливості для збуту продукції, тому важливо розробляти ефективні маркетингові стратегії та адаптувати продукцію до потреб різних ринків.

Для успішної диверсифікації також необхідно враховувати можливість надання додаткових послуг: наприклад, розвиток агротуризму, проведення тренінгів або семінарів для фермерів, організація екологічно чистого виробництва.

Загалом, фінансові аспекти успішної реалізації стратегії диверсифікації аграрних підприємств і зростання виробництва продукції вимагають систематичного та комплексного підходу, а саме послідовне проведення аналізу, розробки бізнес-плану, вибору фінансування, контролю фінансової діяльності та управління ризиками. Правильно розроблені та реалізовані фінансові стратегії забезпечують аграрним підприємствам стабільний фінансовий стан і відкривають нові можливості для розвитку та ефективності.

Висновки. Диверсифікація є елементом стратегічного управління та складовою стратегії забезпечення та сталого розвитку аграрних підприємств, а фінансовим аспектом реалізації цієї стратегії – ефективність і конкурентоспроможність сільськогосподарського сектора. Диверсифікація джерел фінансування різних напрямків стратегічного розвитку сільськогосподарського виробництва також сприяє підвищенню стійкості підприємств. Одним із аспектів фінансової диверсифікації є розширення асортименту сільськогосподарської продукції – це дозволяє зменшити ризик фінансових втрат через нестабільність цінової політики на ринках аграрної продукції. Додатковою стратегією фінансової диверсифікації є впровадження сучасних технологій та інновацій в агропромисловій сфері з метою підвищення ефективності виробництва.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Абрамова І.В., Віленчук О.М., Дема Д.І. Фінансова політика в аграрному секторі економіки: стан та перспективи: монографія. Житомир: ЖНАЕУ, 2015. 364 с.
2. Печка С.С. Теоретичні аспекти стратегічної диверсифікації діяльності аграрного підприємства. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Том 7. № 2. С. 99-104.
3. Вишнеvsька О.М., Костирко А.Г. Фінансовий потенціал сільськогосподарських підприємств: теоретичні і практичні аспекти: монографія. Миколаїв: ФОП Швець В.М., 2017. 268 с.
4. Польова О.Л. Управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств. *Sciences of europe*. 2017. № 11. С. 58-63.
5. Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua>
6. Онисько С.М., Рубай О.В. Формування оборотних засобів і джерел їх фінансування сільськогосподарськими підприємствами. *Економіка АПК*. 2012. № 9. С. 33-36.

7. Термоса І.О. Диверсифікація як один з аспектів сталого розвитку аграрного сектору економіки України. *Інтелект XXI*. 2020. № 3. С. 108-112.
8. Смирнова Н.В. Аналіз співвідношення оборотних і необоротних активів сільськогосподарських підприємств. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. 2014. Том 18. № 2. С. 246-252.
9. Банева І.О. Основи моніторингу ресурсів розвитку аграрних підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 20. С. 99-101.
10. Хорунжий М.Й. Організаційно-економічні трансформації у сільськогосподарському виробництві в процесі його капіталізації. *Економіка АПК*. 2005. №10. С. 51-57.
11. Бірченко Н.О., Руденко С.В., Ряснянська А.М. Обліково-аналітичне забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2022. Вип. 13. С. 191-197.

REFERENCES:

1. Abramova I.V., Vilenchuk O.M., Dema D.I. Finansova polityka v ahrarnomu sektori ekonomiky: stan ta perspektyvy: monohrafiia. Zhytomyr: ZhNAEU, 2015. 364 s.
2. Piechka S.S. Teoretychni aspekty stratehichnoi dyversyfikatsii diialnosti ahrarnoho pidpriemstva. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*. 2022. Tom 7. № 2. S. 99-104.
3. Vyshnevska O.M., Kostyrko A.H. Finansovyi potentsial silskohospodarskykh pidpriemstv: teoretychni i praktychni aspekty: monohrafiia. Mykolaiv: FOP Shvets V.M., 2017. 268 s.
4. Polova O.L. Upravlinnia finansovymy resursamy ahrarnykh pidpriemstv. *Sciences of europe*. 2017. № 11. S. 58-63.
5. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. URL: <https://ukrstat.gov.ua>
6. Onysko S.M., Rubai O.V. Formuvannia oborotnykh zasobiv i dzherel yikh finansuvannia silskohospodarskymy pidpriemstvamy. *Ekonomika APK*. 2012. № 9. S. 33-36.
7. Termosa I.O. Dyversyfikatsiia yak odyz z aspektiv staloho rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy. *Intelekt XXI*. 2020. № 3. S. 108-112.
8. Smyrnova N.V. Analiz spivvidnoshennia oborotnykh i neoborotnykh aktyviv silskohospodarskykh pidpriemstv. *Ekonomichnyi analiz: zb. nauk. prats*. 2014. Tom 18. № 2. S. 246-252.
9. Banieva I.O. Osnovy monitorynhu resursiv rozvytku ahrarnykh pidpriemstv. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. 2017. Vyp. 20. S. 99-101.
10. Khorunzhyi M.I. Orhanizatsiino-ekonomichni transformatsii u silskohospodarskomu vyrobnytstvi v protsesi yoho kapitalizatsii. *Ekonomika APK*. 2005. №10. S. 51-57.
11. Birchenko N.O., Rudenko S.V., Riasnianska A.M. Oblikovo-analitychne zabezpechennia finansovoi bezpeky ahrarnykh pidpriemstv. *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Serii: Ekonomika*. 2022. Vyp. 13. S. 191-197.

Надійшла до редакції 18.07.2024